

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Conradi Samvelis Schvzrfleischii Opera historica politica

Schurzfleisch, Konrad Samuel

Berolini, 1599 [i.e. 1699]

LXV. Ius Augusti In Italiam

urn:nbn:de:bsz:31-102564

LXV. IVS AVGVSTI IN ITALIAM.

Regnum Italiae condiderunt Langobardi, quibus ob pertinaciam domitis, atque ob perfidiam debellatis, summa eius regni potestas ad Germanos delata est, sublato extinctoque regendi iure, quod Langobardici Reges usque ad Berengarii II. tempora habuerunt.

§. II. Ex quo enim Rex Italiae Berengarius II. se filiumque Adelbertum Ottoni magno, Germanorum Regi, permisit, regnumque ab eo clientelari titulo, et fide iureiurando obligata, suscepit, regni illius ratio vehementer mutata est, ut Rex non suo iure regeret, sed Ottonis magni concessu beneficioque regno praesset, eique ut domino, summam rerum adepti, iuxta cum filio Adelberto, deinceps teneretur. *Quod rationibus, auctoritatibus et exemplis confirmare licet ex Luitprando, illorum temporum aequali, Wittikindo Corbeensi, Auctore supplementi Reginonis, et inter recentiores Carolo Sigonio de regno Italiae l. VI. Quem in Germanicum sermonem convertit Georgius Nigrinus, et annotationes adiecit, sed quae gravitati scriptoris non respondent, omnino autem declarant, eum in Caesarea et regia Italiae iura aliquoties iniquum fuisse.*

§. III. Neque vero in hoc regno, ante Ottonem M. Regum arbitria, valebant, sed proceres sacri profanisque, lapsis in Italia rebus, quod per perfidiam et derelictionem Francorum contigit, eam pepererunt sibi et confirmarunt auctoritatem, ut cum Regibus de immunitate privilegiisque servandis paciscerentur, qui perfidia Berengarii, promissa et pacta violantis offensi, ad unum omnes sese Ottoni M. subiecerunt. Haud obscure auctor historiae Beneventanae indicat, regni Langobardici proceres, priusquam Regi Berengario renunciarent obsequium, ei, nisi regno cederet, filiumque succedere sibi pareretur, denunciassent, *regnum extero Regi commissuros, id est, transluros et tradituros, quod aliquanto post evenit.*

§. IV. Idcirco huius regni Ordines testati sunt, regnum hoc non esse in Regum patrimonio, et proceres a cura et consortio reipublicae non exclusos, quippe eo loco habitos, ut non modo constituere et creare Reges, verum etiam, si leges regni violarent, auferre iis dignitatem, et adimere regnum possent. In quo convenit Sigonio cum scriptore historiae Beneventanae, quum tradit, summum regni urbisque Mediolanensis Antistitem, *de more concilium vocasse, atque ex omnium, qui frequentes convenerant, sententia regnum Berengario atque Adelberto abrogatum, ad eum (Ottonem M.) detulisse, ipsumque in*

LXV. IVS AVGVSTI IN ITALIAM.

aede D. Ambrosii urbana, magno apparatu ceremoniaque inunxisse, consecratumque ferrea (ex vulgi opinione) corona condecorasse. c. l. de regno Italiae.

§. V. Sed deiectis deletisque Langobardorum Regibus, regnum illud auspicio Ottonis M. in patrimonium gentis, nationisque Germanicae redactum est, et mutato sic rerum statu, Optimates Langobardici iure constituendi Regis exciderunt. Quo novae potestatis regiae argumento Otto M. in tabulis A. DCCCCLXII. editis regnum proprium nominavit, propterea quod suis et Germanorum armis opibusque acquisivit, et pleno perpetuoque iure nationi Germanicae addixit, et aeterno foedere coniunxit, adeo ut nunquam deinceps ab Italis repeti, multo minus a Germanis, quorum sanguine partum est, ad aliam externamque nationem transferri, aut quomodo ab alienari queat.

§. VI. Quin idem, qui primus inter Germanos hoc regnum obtinuit Otto Magnus, iam ante decretum a proceribus de transferendo factum, ius eo in regno habuit, postquam Berengarius, eiusque filius clade sua eo redacti fuerant, ut victori se permitterent, fidemque adstringerent, et iureiurando interposito confirmarent. *VVitechindus annalium III. quem secutus est Sigonius, et scriptores etiam Germanicos evoluit.* Hac ergo lege pater et filius regnum ab Ottone receperunt, ut nomine huius beneficii, clientelare ei obsequium iurati profiterentur. Accidit postea, ut promissi tam sancti immemores, spreta iurisiurandi religione, Ottonis dignitatem laederent, cui in Italiam reverso obfistere non poterant, viribus et consilio destituti. Igitur Ottoni regnum vindicaturus, regni illius proceres, conventu habito, assensi sunt, regique declarato, fidem obstrinxerunt. Otto perfidiae et perduellionis poenas ab utrisque repetiit, ob eamque causam regno multavit. His argumentis tota rei gestae ratio continetur, iustitiaque Ottonianae animadversionis comprobatur.

§. VII. Quare non est, cur exquiramus, utrum Otto sibi, an Germaniae regnum istud acquisiverit, quando haud negari potest, maximum in eo acquirendo Ottonis fuisse momentum, quippe qui auspicio ductuque suo, nullum laborem periculumque recusans, neque opibus suis parcens, acquisivit, ut familiae, quoad superesset, ratio haberetur, nec tamen a Germania, cui summae fortitudinis fructus constabat, divelleretur. Nam dignatio *primi acquirentis* hoc merito exposcebat, ut non temere familia eius negligeretur, cui novum amplumque regnum, quod *Viridarium Imperii* dicitur, natio Germanica acceptum ferret. Quoniam vero hoc regnum virtute et impendio maiorum, viribusque adeo et opibus Germanorum acquisitum est, prorsus ita cum Germania coaluit, ut labente Ottonum familia, regnum illud nihilominus penes Germaniam esset, et Regis Italiae imponendi ius, regni que in-

universum constituendi potestatem soli Germani haberent. Alioquin rebus meritisque Ottonis Magni conveniebat, ut eius familia non deteriori conditione esset, quam Karolina, quae ante Reges Langobardicos et Germanos, etiam iure hereditario regnum Italiae tenebat.

§. II. Ceterum ab hoc tempore, quo Otto M. regnum Italiae suscepit, consensus procerum Italicorum non erat necessarius, nec modo non in eligendo Rege, sed etiam in constituendo regni statu negligebatur. Ottonis enim in eo regno successores, regia potestate, quam is fundavit, praefuerunt, et regni negotia libere moderati sunt, non expectatis procerum suffragiis, quae Germanis rerum potentibus, nullum ibi, ne in Comitibus quidem, pondus habuerunt. Hoc movet, ut ab eorum sententia discedam, qui existimant, *Ordinum in Italia consilium et consensum in Comitibus requisitum fuisse. Apud Io. Schilterum, virum eximium, et iureconsultum accuratum, instit. I. Publ. I. XV. 4.* Nam Germani praeterquam quod suo iure, et suapte auctoritate Regem Italiae constituunt, proceres quoque Italicos Regi ab se constituto adstringunt, legibusque in Germania latis complectuntur. Illud vero est insigne documentum iuris, quod Germania in regnum Italiae habet, eique Regem imponit, et leges praescribit, litesque Principum summo iudicio disceptat ac decedit. Aliquid huius ostendunt formulae capitaeque pactorum cum Imperatore nuper electo conventorum, praesertim qua ad Sabaudiae et Mantuae, Mutinaeque Duces spectant, et vero ibi temperamentum potestatis speciatim declarant.

§. IX. Nihil vero impedit, quin Principes consilium dederint, et cum Regum suorum voluntate consenserint, dummodo in ea conditione manerent, ut latis legibus se subiicerent, et leges quoque sine eorum consensu fierent, neque ipsorum dissensu decreta regia infirmarentur. Hoc enim iure usi sunt Ottones, eorumque successores, atque in repugnantes sibi ac resistentes, tanquam in perduelles, animadverterunt. Quae Regum potestas tam firma fuit, ut proceres quoque non tractuum suorum se dominos, sed nomine Regis ministros terrae se dicerent, et non tam clientes ac beneficiarios proceres, quam usufructuarios se agnoscerent et faterentur. Quod de Regulis Mediolanensibus, qui Vicecomites appellati sunt, tradit Albertus Argentinensis in Chronico ad A. M CCC LIV.

§. X. Nondum ergo regia auctoritas in Italia, nedum in praecipua eius regione Mediolanensi, exoleverat, sed constitutis passim Vicariis et Potestatibus mandata Regum, etiam post magnum illud ac fatale interregnum, et Rudolphi Habsburgii tempora, in urbibus et provinciis curabantur. Sed Galeacii, annitentibus praecipue Luzelburgicis, opibus cumulati, in eam se extulerunt altitudinem, ut Imperatoribus, per quos creverunt et evecti sunt,

LXV. IVS AVGVSTI IN ITALIAM.

formidolosi fierent, et potestate cum titulo aucta, imperante Venceslao, prope ad Italiae dominatum aspirarent. *Io. Nauclerus Chronograph. Vol. II. c. gener. 47. Theodoricus Niemius l. IV. c. 33. Nemoris Vnionis. Praeter hos scriptores Itali Villanius, Corius, Ripamontius, qui Galeaciorum consilia, artes, instrumenta, ambitionis et potentiae aperuerunt. Addendus est Machiavellus histor. Florentin. lib. I. et lib. III.*

§. XI. Vix alius repetendum est initium imperii civilis Italiae Principum, quod ratione quadam summo imperio respondet, et territorii nomine definitur. In quo redarguenda est Luzelburgicorum, Caroli IV. et Venceslai indulgentia, quod dandi et concedendi modum excesserunt, Vicariis ducibusque hereditaria lege constitutis, contra primi acqvirentis sententiam, in regno iure belli parto, et in ea sigillatim provincia, quam Otto sibi iure proprio addixerat, eodemque titulo successoribus regendam tenendamque reservarat. Quae causa fuit graviter conqverendi Niemio, non sine stomacho scribenti. *Venceslaus Rex patrizando (patris prodigalitem imitando) nobilissimam ac somosissimam provinciam Lombardiae (vero et antiquo nomine Langobardiae) quam ipse Otto magnus Augustus Vividarium imperii appellavit, et eidem Imperio singulariter incorporavit (arctissime coniunxit) ut per Imperatores, et Reges Romanos (Reges Romanorum Romae, aut Romanae ditionis urbe non consecratos) qui essent pro tempore, iure proprietatis perpetuo (nullo principe interposito, qui ius regendi clientelare, summoque Regis imperio devinctum habeat) etiam quodammodo separando ab imperio (non divellendo, aut dissolvendo imperii nexum, sed regimen duntaxat mutando, quod iure magistratus antea Vicarii imperiales in Langobardia habuerunt, et concedendo ius beneficium, dominiumque utile constituendo) in optimo foro vendidit tyranno, nempe Ioanni Galeacio, qui praecipuas Italiae urbes, Veronam, Vicentiam, Patavium, Senas, Perusium, Assisium, Pisas, in potestatem suam redegit, sublatoque Bernabovo patruo, ac devictis Scaligero et Carrario, totum Insubriae principatum in ditione habuit, atque in Etruriam et Umbriam fines protulit, Mantuanumque sibi obnoxium reddidit, in eoque Imperatoris, qua Regis et domini, auctoritatem neglexit, atque ab officio patris et patruorum discessit. *Josephus Ripamontius hist. Mediol. decad. III. lib. 3.**

§. XII. Haec Galeacii via patuit, qua ad hereditarium Insubriae principatum pervenerunt, quorum casu, simul ut Ioannes Galeacius obiit, finitimi erecti, et exemplo incitati, praefecturas et vicarias dignitates, cum perpetua, sed Regibus devincta, potestate commutarunt, nec praesides provinciarum, et magistratus, sed principes facti, comitesque eveci, et Marchiones appellati, hinc maiori potentia et auctoritate Duces renunciati, tum *Viccomites* quoque ritu et pompa apud Italos insolente cum nomine ducis, et iure quod

quod ad posteros transit, creati, quorum primus in tantae possessionem auctoritatis inductus, et solemniter inauguratus est Ioannes Galeacius, misso eam ad rem Beneficio, qui Venceslai, summi Italiae Principis, beneficiariiue domini personam sustineret. *Ripamontius c. l. p. 257.* Vere igitur meritoque a Venceslao ducitur principium imperii civilis, in Italia constituti, at summo devincti, et a regio temperatione quadam dependentis. Quamquam alii a Carolo IV. arceslere malunt, qui *Viccomitem* instituit Galeacium, et concessa hac dignitate, supra ceteros extulit per Italiam vicarios, sed eam potestatem, quae complexu suo omnia regionis iura, sub una et summa potestate continet, ac in *territorii* fines descripta, trito hodie vocabulo *superioritas* dicitur, demum Galeacii filio, Ioanni Galeacio Venceslaus, novo in Italia more est impertitus. Neque illis assentior, qui hoc exemplo ducti putant, ius illud, quod regionem potestate, regno devincta, complectitur, ex Italia traductum fuisse in Germaniam, propterea quod Germani huius possessionem dignitatis multo ante adepti sunt, et inde ab ultimis regni initiis, ius paciscendi cum Regibus sibi vindicarunt. Contra Italiae proceres Ottoni M. et successoribus eius subiecti, Germanis de se statuendi potestatem permiserunt, ex eoque tempore sui iuris esse desierunt.

§. XIII. Postea rebus, labente republica, turbatis, viribusque regnantium inclinatis, alii post alios potentiam sibi conflare, et maiora quaedam iura affectarunt sensim atque usurparunt, nec tamen simul et universè statim obtinuerunt; quaedam concessu Regum, quaedam patientia ipsorum compararunt, imprimis ad ius numi cudendi, atque ad vectigalium exigendorum potestatem aspirare coeperunt. Idcirco Fridericus, Aenobarbi cognomine appellatus, instauravit dignitatem pristinam et auctoritatem regiam illustri Ottonum exemplo, confirmavit, reductis stabilitisque iuribus, quae per temporum iniuriam neglecta, aut imminuta videbantur. Testis est locupletissimus *Radevicus*, in conventu publico iura regni vindicasse, proceresque iussu Friderici obtemperasse, et omnia quaecunque ad se traxerant, reddidisse. *Lib. II. c. 5. de gestis Frider. I.* Nihilò secius paruerunt Vrbes, et iudicio Regis acquieverunt, speciatim Mediolanenses et Ligures, apud *Gumberum, Ligurini lib. II. c. 10. Otto Sabaſtianus in appendice Chronici Ottonis Frisingensis cap. XIV.* Ingenue is, quem paulo ante nominavi, *Radevicus; super iustitia regni (Italici) et de regalibus (ducatum, marchiarum, Comitatum, Consulatum, item monetae, teloniorum, vectigalium) quae longo iam tempore (usurpata, non usu capta) seu temeritate pervadentium (nullo concessionis regiae titulo habentium, et aliena invadentium) seu neglectu Regum Imperio deperierant (non penitus extincta, sed turbata bellis factionibusque Italia, vi doloque intercepta) studiose differens (deliberans et restitutionem flagitans) cum nullam possent invenire defensionem excusationis (causa*
ceci-

cecidissent, nec titulum docere potuerunt) tam Episcopi, quam primates, et civitates uno ore, uno assensu, in manum Principis (Imperatoris et Regis Italiae) regalia reddidere, exceptis duntaxat iis, qui donatione beneficioque Regum, se salvo summi imperii iure, tuebantur. c. l. Qua de causa Imperator legum peritos consuluit, auditisque eorum rationibus et sententiis, ab alienata regalia postliminio et plene recepit, reditusque eo nomine debitos aerario addixit, et potestate regia Italiae negotia constituit, mandataque promulgavit. In tabulis equidem praecepti imperialis formula ante oculos obversatur, quae summum Regis imperium notat, quia Imperatores Augusti regio titulo Italiam habent, quamvis eo, salvis regni Italici iuribus, non utantur, more seculorum veterum, quae titulorum parviora erant, et in uno Imperatoris Augusti titulo, ut qui sanctitate et splendore omnes Regum titulos vinceret, acquiescebant; in iuribus autem privilegiisque imperiali auctoritate concedendis, regnum quoque exprimebant, et imperiali beneficio, ac regni nomine, regalia possideri testabantur, in tabulis passim, et apud Radevicum cit. loco.

§. XIV. Verum dignitates illae eminentes, et iura, quae regalium appellatione iam pridem curia insignavit, nondum ea tempestate universam ditionem complectebantur. Certis enim definitisque partibus constabant, neque ad eam maturitatem pervenerant, ut tantam potestatem absolvent, quanta quidem territorii nomine continetur. Clarum certumque huius rei documentum est, quod diu post Friderici I. excessum, Henricus Lucelburgicus, Imperator huius nominis VII. ius numi cudendi seorsim ab aliis iuribus concessit, quod scriptum reliquit Conradus Vecorius. Spirituale, inquit, Marchionique Montisferrati cum alia dignationum genera, tum ius monetae cudendae tribuit, apud Vrsisium invita Henrici VII. Non hic ius, quod potestate territorii definitur, attributum est, nec dominium, aut iurisdictio per omne territorium patens concessa, propterea quod speciatim ius monetae indicatur, neque ultra fines, quibus concessio illa circumscribitur, proferri debet. Dignationes quoque non afferunt ius in territorium, sed ad munia et honores spectant, ab ea tamen potestate et sublimitate, quae superioritas dicitur, seiunctos.

§. XV. Ducatus, Marchiae, Comitatus, non eo, quo postea, nexu processibus astringebantur, sed vicaria quadam ac praefinita potestate regebantur, et Regum voluntate beneficioque, sine iure territorii, conferebantur, atque adeo sine regalibus, quae territorium deposcit et continet, possidebantur. Deinde cessavit haec regendi ratio, et praefecturis in dominia versis, dignitates illae cum territorio et regalibus copulatae sunt, ac perpetuae fieri coeperunt. Nectamen defuerunt, qui dominatum concupiscerent, et administratione abutentes, multa supra conditionem suam captarent. Ecelinus, quem Guelphicarum

rum scriptores partium odio habent, antiquas Italiae Vrbes pro Imperatore rexit, nec alia, quam vicaria potestate functus est, atque ad curanda et conficienda Imperatoris mandata se astrinxit, cum apud eum de administrationis vitio deferretur. Tunc ait. *Mandata D. Imperatoris (Friderici II.) firma mente tenebo.* Antonius Godus Chron. p. 47. *Quem alii tyrannum vocant etiam si pro iure Imperatoris regio bellum gesserit, defectionemque Urbium acriter castigavit.* Monachus Paduanus Chron. lib. I. Nicolaus Smeragus Chron. p. 59. *qui factioni Gvelficae student, quos incaute alii maxime recentiores, et Muretus insuper metachronismum committens, sequuntur.* Erat quidem Ecelinus vehemens, et ulciscendo nimius, sed Imperatoris partes secutus, et Gvelfico nomini infensus pariter invisusque. Haud aliter cum Palavicino actum est, qui pari constantia Gvelfis, ac sociis eorum Atestinis restitit, nec modo nihil de regio Imperatoris iure detraxit, sed quoque summam eius in regno Italiae auctoritatem defendit, et ut Paduanus loquitur, *coepit Ecelini vestigia imitari.* Chron. lib. II. *fin.* Nec vero Vrbes factionibus turbatae, a regno se disunxerunt, cum vicariis Regum imperiis, salvo erga Reges vinculo, obniterentur. Quod tempore Gvidonis Turriani evenit, contra quem Vrbs Mediolanensis, excito e Germania Henrico VII. auxilium imploravit, eumque liberatorem et vindicem expetiit, & accepit. *Calchi Continuator Ripamontius decad. III. lib. I. p. 60.*

§. XVI. Habet adeo Italia unum Regem, et unum dominum, iudicemque summum, cuius imperium per universam patet Italiam, regni iure constitutam. Quo tenentur omnes Italiae Principes, et Vrbes a principum dominio exemptae eodem obligantur, atque ut naturali domino suo devinciuntur, iure, nimirum per Ottonem M. fundato, perque Fridericum Aenobarbum solenniter instaurato, quod constante Italiae regno manet, et soluto clientelae nexu, remissoque huius nomine sacramento, nunquam solvitur, nec mutatur, argumento perpetuae et indissolubilis, quae ex illo imperio oritur, obligationis. Hanc profitentur Legati Urbium, & summae Regum potestati se subiectas esse testantur. *Tui sumus, te dante provinciam, urbesque regimus: tibi pecunia et milite, ubi opus est, praesto sumus.* Hinc non modo Dominum appellant Caesarem, sed et naturalem Dominum agnoscunt, et reditus, iustitiae administrationem, libertatem (certam et circumscriptionem) non indita (quam naturalis subiectio respuit) sed data (concessa et donata) non usurpata (sine fraude et vitio quaesita) sed a Caesariibus accepta iactamus, id est, bono titulo, nec iure Imperii delibato, nos possidere gloriamur: apud Antonium Possevinum omnino haec recte ex Actis Friderici I. et Radewici historia colligentem, Gonzagae lib. II. p. 133.

§. XVII. Quare nihil summo Regum imperio ademptum est, ne tunc quidem, cum intestinis procerum dissidiis Italia laboraret. Rudolphus I. eam non ingressus est, quod rerum Germanicarum satagens, regnum illud per vicarios

XXXXX

carios

carios regebat, et consilio plus, quam armis pro illo tempore efficiebat. Albertus bello civili impeditus, cis Alpes substitit, et pristino in statu omnia reliquit, certe nullam regii imperii partem vendidit, aut abalienavit. Post utrumque Henricus VII. iure suo usus est, et auctoritate regia Urbium controversias decidit, factiones compescuit, et Urbibus rectores dedit, vicariosque instituit, Gvidonem Turrianum, dominarui inhiantem, ad privatam conditionem redegit, Matthaeum *Viccomitem* sibi obsequentem habuit, sed postea suspectum exilio multavit, eumque, conciliante *Garbinatensi*, restituit, atque hoc deinde initium et gradus fuit ad potestatem vicaria maiorem, quam ea occasione Galeccii, salvo Regum iure, obtinuerunt. Adhuc supersunt *Imperatorum epistolae, ad Vicarios et urbes regni Italici perscriptae*, summi vim domini comprobantes, ut vel harum documento putgetur Rudolfus, huius nominis primus, et prodigalitatis, quam recentiores nullo idoneo teste memorant, absolvetur. *Langobardia* propria, quae verum et vetus, imo praecipuum huius regni membrum est, Henricum Caesarem trans Alpes venientem libenter suscepit, et fide officioque cultum, in primario Urbis Mediolanensis templo Regem inauguravit. *V. Corius, Vecerius et Ripamontius*. Inde Apennini iuga transcendit, et emendato Langobardiae statu Urbes provinciales obiit, et ius regium confirmavit. *Liguria*, quae a Varo fl. ad Macram patet, Henrico obediens fuit, huiusque caput Genua eum principem dominumque appellavit. *Apud Vecerium d. l.* Fateatur quidem *P. Bizarus*, Urbem et universam Liguriam iurisiurandi sacramento se obstrinxisse Caesari, sed perperam, tradit, primum hunc fuisse externum dominum, quem Regem et naturalem dominum, cuius in ditione et potestate erant, appellare debuisset, eo modo, quo aliae, et Regi obsequentes Urbes, *Dominum nostrum*, summi regique domini argumento appellant, *Hist. Genuens. l. V. p. 98.* Eodem iure *Sardinia*, quae saepe suos mutavit dominos, et postremo ad Aragonios pervenit, Liguribus relicta, fiduciario nomine ab Imperatore Ahenobarbo concessa. *Vb. Folieta hist. Genuens. lib. II.* Nec vero *Tusciam* neglexit, quam nobile Imperii membrum vocat *Petrus de Vineis l. V. ep. 126.* Ante alias Tusciae Urbes, *Pisana* praepotens, et renavali florens, fidei inprimis suae, et religionis memor, Regem accepit, dominumque consalutavit, ut *Vecerius affirmat*. Reliqua Etruriae oppida, quae imperata non faciebant, officiumque deserebant, ut perduelles multavit, et bello persecutus est, Castellionem Etruscam armis sugebit, Corbonam Areniumque adventus sui fama terruit pariter ac inflexit, ut appropinquanti obviam irent, mandataque obedienter curarent. Iam Florentiae, expugnatis arcibus et castellis proximis, imminebat, reversusque Pisas, severa in rebelles Tuscos edita promulgabat, haud dubie executurus, si produxisset vitam. *Vecerius c. l. Tabularum apud Mussacum extant, in quibus Tuscia inter subditas imperii Romani provincias nominatur lib. XIII. de gestis Henrici VII. Caesaris.*

§. XIII. Omnino res sacri imperii agitur, cuius iura feruari par est, et, quum necessitas postulat, vi armisque defendi, hoc magis, quod Imperatores sua potestate res Italiae constituunt, dummodo nihil auferri et abalienari patiantur. Quo ex capite *Apulia* quoque Imperio obligata est, in cuius Regem Imperator lege perduellionis animadvertit, quod foedus ad suam et Imperii contumeliam pepigisset, *Tuscanamque Imperii provinciam*, in factiones et studia partium distraxisset. Iure summæ potestatis Imperator sententiam tulit, ac pronunciavit, *Robertum Apulie Regem, ob laesam maiestatem Romani Imperii paterno regno, provincialique Comitatu excidisse. Vecerius in vita Henrici p. 72. Vrsifianæ editionis.* Ante hunc *Nicolaus Specialis*, illorum scriptor temporum, et quod caput rei est, *Neti in Sicilia natus, de Roberto tradit, eum hostem imperii iudicatum, et causa cognita, criminis atrocissimi damnatum. Hic autem (Henricus Imp.) asserens Robertum Regem esse Vassallum Imperii, eum tanquam contumacem, atque suae imperiali coronationi apud eandem urbem (Romam) per Ioannem fratrem eius, et alios armata manu hostiliter et multa effusione sanguinis obsistentem, pluresque civitates et terras (Etruriae, et aliquas Lombardiae, Florentiam, Senas, Lucam, Pistorium, Bononiam, Cremonam, Brixiam) ab imperio suasionem multiplici revocantem, hostem reipublicae (Imperii) nominavit, et tanquam reum criminis laesae maiestatis Caesareae sententialiter (de consilii sententia, ut Vecerius) condemnavit. Rerum Sicularum lib. VII. c. 1.* Sententiam Pisis latam, in tertium decimum historiae librum retulit *Albertinus Mussatus, p. 70. seq.* Non hic tantum perfidia et simplex delictum, sed maximum illud crimen, quod fidem simul et obsequium solvit, describitur, cuiusmodi est *laesae maiestatis*, quod non merus princeps beneficiarius, sed imperio subiectus committit. Duplicem hic personam sustinet *Henricus*, unam qua Imperator et Rex Italiae, alteram qua Rex transalpinus et Arelatensis; illius enim ratione *Apuliam et Calabriam*, huius argumento Comitatum Provinciae Roberto abiudicavit, et utroque modo summam potestatem, quamvis ex diverso habendi iure, haud obscure ostendit.

§. XIX. Praeterea hunc Imperatorem *Sicilia* propria, quae trans fretum est, maximopere coluit, comiterque habuit, et munere dato, pecuniaque missa, ius agnovisse visa est, quod *Henricus VI. Hohenstauffius* connubio quaesitum, suo primum auspicio ad Romanorum imperium adiunxit. *Legati*, inquit *Vecerius, a Rege Siciliae Friderico (huius nominis II.) mari deportati, donum aureorum millia viginti adferunt, foedus amicitiamque petentes.* Cuius foederis ea ratio fuit, ut praecipuam Imperatori dignitatem relinqueret, et maiestatis comiter conservandae fundamento piteretur. Hoc iure Imperator Regem bello navali praeposuit, et summum maris, quod Italiam alluit, praefectum constituit, ut *Robertum* perduellionis reum infestaret, et regno everteret,

teret, suo et imperii nomine ultor futurus. In hanc sententiam scribit auctor Siculo Specialis. *Friderico Regi, quem iam praefecerat Admiratum (Archithalassum) imperii, bellum Roberto Regi indicere, atque terram, quam tenebat, invadere imperiali, qua fungebatur, auctoritate mandavit.* Quae satis indicant, Fridericum adeo non oblitum esse pristini Imperatorum iuris, ut contra susciperet partes ab Imperatore sibi demandatas, et huius adeo auspiciis praeesset classi, quod sane aequo foedere fieri non potuisset.

§. XX. Cum vero haec belli navalis praefectura ad mare imprimis Tyrrhenum et inferum spectaret, tum de Adriatico submonendum est, eius ratione Venetos Imperatorem adhuc reveritos videri; quorsum pertinet Venerii testimonium hoc loco non praetermittendum. *Idem Episcopus (Genevensis, Imperatoris Henrici VII. cognatus) praefectus Venetias, tributum pro veteri consuetudine postulavit. Appulso ingens honor habitus, adnumerataque in tiam Romanam talenta Veneta mille.* Quod documento sit, Imperatores summo dominio non tantum continentem regni Cisalpini, sed etiam *stagna Adriatica* et insulas eius nominis complecti voluisse, et ut in aliis Italiae civitatibus, sic Venetiis etiam ius sibi reservasse, cumque ob inaugurationem Caesaream expeditiones Romam susciperent, annonam et pecuniam flagitasse, ac in omnibus immunitatum et privilegiorum concessionibus atque confirmationibus sigillatim excepisse *foedrum regale et consuetum*, quod nec ipse Sigonius, veritate victus diffiteri potuit ac dissimulare. Illud pro certo affirmandum est, Venetos ad haec usque tempora nihil in Continente Italiae sibi vindicasse, nec dum possedisse Continentis urbes, *Tarvisum, et Tarvisinam Marchiam, Patavium, Brixiam, Vicentiam, Veronam, Bergatum*, regno Italiae per vim subtractas, at nulla iuris cessione abalienatas. Quod de Henrico satis constat, cuius edictum per universas et singulas Lombardiae ac Marchiae Tarvisinae civitates exisse, confirmat *Mussatus lib. V.*

§. XXI. Ergo Italia omnis, ne maritima quidem excepta, a principio regni Karolini, et hoc sublato, ab initio Ottoniani, sub iure Imperii constituta est, cum parendi, et praestandi muneris, quod imperanti debetur, obligatione, per leges et consuetudinem inducta, quae tam firma est et stabilis, quam ipsa haec potestas, unde vis obligandi proficiscitur, perpetua est, et semper manet. Etenim hoc regnum novis Germaniae auspiciis coeptum, non ex Karolino derivatum, neque ex ruinis eius restauratum, et postliminio restitutum, neque cum familia regnante, ut apud secundae stirpis Francos erat, sed cum natione, quae nunquam tota interit, nexum, atque ex prima origine et contextu suo aestimatum, *originariae Urbis libertati* officit, nec sui plane iuris et arbitrii relinquit. Indicio huius rei sunt privilegia, quibus maiestas agnoscitur, ab Imperatoribus concessa, et obligatio curandi res, ad iter

Caes.

Caesareum necessarias, quae in annona et pensione transituque tuto praestando, consistebant, et redintegrata cum Lombardis ac Venetis pace, expressa Imperatoris stipulatione excipiebantur. Cuius formula confessionis extat apud Sigonium de regno Italiae lib. XIV. p. 338. Sed nares praebuisse non lego, maiori, ut colligere est, immunitatis argumento, quod Pisanos tamen et Genuenses fecisse constat, cum urbes in continente addictius regerentur. Post Henrici tempora, maxime post annum MCCCXXC. victis ad Fossam Clodiam Genuensibus, et classe eorum viribusque deletis, potentia navalis, et opes Urbis auctae, contra vicinorum in continente robur infractum, aut aemulatione distractum, et exinde *foedrum regale et consuetum* exigi desitum, nunquam tamen, nec Lucelburgicis regnantibus, Vrbi remissum et cessum, multo minus a Ruperto horum successore alienatum, cuius adversam apud Insuabres fortunam subsecuta quidem est insignis rerum commutatio, et Galeacios extulit, Venetosque patefacto iam in Lombardiam aditu, ad profereudos fines erexit. *Mussatus lib. II. de gestis Italicorum post Henricum VII.* Quae tamen eiusmodi videntur esse, ut Urbem ab antiquo Italiae regno non prorsus excludant, sed eam in conditione praestandi *foedri et consueti* relinquant, et in acquirendo iure bonam fidem, in agnoscendo veritatem exposcant. Diuturna Caesarum absentia nullam Caesarei Imperii cessionem indicat, nec pristinum dominum mutat, quamvis hac occasione *novos Italia Principes, Gonzagas et Arestinos sortita sit, auctore Sabellico decad. II. lib. 1.* Non tamen ideo positi sunt extra fines regni, aut constituti extra ius Imperii, imo ne veri quidem ac legitimi habitus ante concessionem et confirmationem Caesaream, quod de Francisco Sfortia constat, quem ea de causa *tyrannum et novum hominem* nominavit Fridericus III. (aliis IV.) Imperator. Agnovit deinde possessionis vitium, et affirmavit, *terram Lombardiae Caesaris nomine se tenere, apud Aeneam Sylvium in historia Friderici III.* Eidem Imperatori fidem obstrinxit Borfius, et impetrato Mutinae Regniue ducis titulo, obsequium devinxit, quod *Aeneas Senensis testatur.* Haec et alia iuris Caesarei argumenta Urbem admonent, ut maiestatem Caesaris minime negligat, maxime ob tractus et oppida continentis, quorum nomine id fieri par est, ne in mala fide, quae labem possessioni affert, constituatur. Nam quae magistratibus et non dominis, aut dominis fiduciaria lege summae potestati devinctis erepta possidentur, neque ullo voluntatis signo cessa intelliguntur, neque inconsulto, nec refragante summo principe cedi alienarive possunt, haec omnia eius generis sunt, ut possidentis animo religionem iniiciant, conscientiamque usurpantis dubiam reddant, et transferendi adeo domini facultatem non concedant. Sigismundus nihil praeter Patavii, Brixiae et Bergani *vicariatum* assignavit: Fridericus III. Romam profecturus, Urbem transiit, et omni officio

cultus est, cui Dux Franciscus Fufcarus *devotam populi mentem* commendatam esse voluit, quod sigillatim annotavit historicus Senensis, in vita Friderici Imp. p. 97. Iustinianus Urbis legatus Maximiliano Caesari, ut imminens Caesaris bellum averteret, senatus de restitutione sententiam aperuit, et promotos a continentis ora fines ad Imperii ducatusque Austriae detrimentum pertinere, haudquaquam dissimulavit, et Urbem omnium, quae in continenti possideat, iuri renunciaturam, publicae voluntatis interpres dixit. lib. III. hist. Franc. Guicciardini. Veritatem rei gestae firmat Ludovicus Tubero, et scriptori Florentino, cuius hic fidem multi suspectam habent, permagnum pondus afert, ingenue scribens, voluisse omnibus Italiae Urbibus, totoque continenti cedere, et in super quingvagenta millia numum, quae in singulos annos penderent, promississe: de temporibus suis lib. IX. p. 245. Neque enim Urbes illae religione obsequii se exolvere potuerunt; Caesares autem eo minus pristinum in eas ius amiserunt, quod Vicariis et fiduciariis dominis Ludovico Deckio, Scalani, Sfortis, et obligatis sacramento clientibus ademptae sunt, salvis tamen rationibus Caesarum, quippe summorum et naturalium Italiae dominorum, qui omnem alienandi suspicionem evitarunt, et a cessione iuris Caesarei constanter abhorruerunt, nec modo retinendi, sed etiam, si quaedam erepta essent, reperendi voluntatem signis bene multis declararunt. Haud dubitandum est, quin reverentia eorum, qui ita possident, animos subeat, ut Caesares, nondum remisso in mediterraneas Urbes nexu, fide et officiis colant, et proferendorum ultra insulas et stagna Urbis patebant.

§. XXII. Extant publicae Imperatorum tabulae, et clientelarum regni Italici indices, quibus nomina Urbium fide et obsequio Imperatoribus devotarum continentur. At in novissima Gerzoveileri designatione plures clientelae et Urbes, quae ad imperium ac regnum Italiae pertinent, omisae sunt, vel quia superiori statu mutato, erant in ditione principum, vel quia privilegiis et immunitate munerum, quibus tunc perquirendis non suppetebat otium, se tueri cupiebant: vel quia ob inopiam et difficultates numarias, salva in eas summa imperii iurisdictione, ad tempus negligebantur: Caesari nihilominus se audientes esse confirmabant, summamque eius auctoritatem agnoscebant: reliquarum nomine principes et republicae Caesari tanquam summo capiti tenebantur. Sigillatim tractus ducatusque Lombardiae, est provincia utique nobilis, et pars Romani Imperii preciosa, in rescripto Friderici II. apud Goldastum t. II. p. 51. Qua de causa Mediolanum Imperatoris et Imperii patrimonium dicitur, R. I. 1542. §. 3. Quin et Finarium, Marchionatus honore praeditum, est verum regni Italici membrum, sententia Caroli V. post longam litis concertationem, victis iudicio, quos Iacobus Menochius defendit, Liguribus, confirmatum. Ducatum hunc Ludovicus

dovicus Boioarus, sublato *Viccomitum* principatu, in ditionem redegit, veterumque Imperatorum exempla secutus, provinciam fecit, teste *Mussato in Ludovico Bav.* Sed postea cum *Viccomitibus* in gratiam recessit, et Azonem cum Vicarii potestate constitutum, liberaliterque habitum, maioribus quoque beneficiis ornavit. *Rigamontius dec. III. l. 2. p. 145.* Luzelburgici etiam cumulata liberalitate noti, summa nihilominus *Lombardiae* iura servarunt, nec regni eius, cui dictus principatus subest, curam abiecerunt. Docet hoc firmatque liber, *Notitia status Etruriae*, inscriptus, et imperante Carolo IV. confectus, quo fidelium Caesarique obsequentium civitatum et castrorum nomina posteritatis memoriae traduntur, et perfidiae simul ac perduellionis reae Urbes, iure Imperatorum Regumque integro, designantur. De *Senis*, et pluribus Tusciae locis regno Italiae comprehensis, sive per se Dux Mediolanensis possideat, sive aliis titulo fiduciario concedat, imperio devincitur. *Apulia* ut se habeat, supra attingi, cuius repetendae causa Henricus VII. et hoc mortuo, Ludovicus Boioarus, armis experiri voluerunt. De altero testes protuli, de altero tradit Albertus Argentinensis. *Ludovicus (IV. Imp.) terram Roberti Regis, scilicet Apuliam, ingredi intendebat. Robertus quoque collectus omnibus terram illam relinquere, si Caesar accelerasset, et in provinciam intenderat se transferre. Chron. p. 124. Albertinus Mussatus in Ludovico Bav. p. 6.* Huius, quod apparavit, belli causa non aliunde sumpta est, quam a violata imperantis auctoritate sanctissima, et utique a spreta *sacrosancti Imperii* summa, qua ad Apuliam pertinet, iurisdictione. De eiecto ex Apulia Rogerio, et iure per Lotharium II. vindicato, legendus est *Otto Frisingensi Chron. lib. VII. c. 20.*

§. XXIII. Taurinorum principatus ad Italiam spectat, quem veteres Langobardi, *ducatus* titulo, in ditione sua habuerunt, inter quos non piget huc referre Agilulfum, et Garibaldum Taurinorum duces, quorum meminit *Paulus Diaconus de gestis Longobard. l. III. c. 30. et l. IV. c. 53. ex eo Leander Albertus in descriptione Italiae, speciatim in Taurinis.* Franci deinde et Saxones per magistratus et vicarios huius ditionis populum rexerunt, et Taurinorum Urbi praefectos imposuerunt, quod de Henrico VII. tradit *Mussatus in vita eiusdem l. l. p. 30.* Illi Caesarum, pro quibus curabant, beneficio Comites facti, et *Marchiones* dicti sunt, quod custodirent claustra Alpium, quibus Italia aditur. Ita coepit et institutus est *Pedemontis* principatus, extra Sabaudiae fines in Gallia subalpina, et in ipsa adeo Italia Langobardica, cuius partem cis et trans Padum complectitur, acquisitus. Apte distingvit *Mussatus*, et indicat tractus in duo regna descriptos, ac diverso iure et ditione comprehensos. *Ameus* (Amedaeus Comes huius nominis IV. qui Henricum VII. Alpes transeuntem comitatus est) *Comes Sabaudiae* (in regno Arelatensi Germanicae ditionis) *provinciae Longobardiae* (in regno Italiae) *Comes*, de *gestis Henrici VII. lib. IV. pag. 22.* Uterque comitatus

tatus in principatum versus est, quorum alter *ducatus* titulo in tractu Allobrogum et Sabaudia, alter apud Inalpinos, quorum caput Augusta Taurinorum, est, constitutus, coniunctam habet dignitatem *Vicarii* per Italiam generalis, Thomae Allobrogum regulo, *Pedemontis* Comitatum adepto, Friderici II. auspicio concessam, sed primum a Sigismundo cum novo ducis Sabaudiae titulo, Amedaeo VIII. attributam, et perpetuo habendi iure confirmatam, quae post varias superiorum temporum vicissitudines, ancipitemque Caroli Emmanuelis II. fidem, summi auctoritate Principis adempta et reddita, atque in Caesareae pacificationis formulam relata, propterea quod eam Duci posthinc restituendam *Electores* ab eligendo Imperatore stipulati sunt, in *Capitul. Leopold. §. 4. et novissima Capit. Iosephi Regis Roman. §. 4.* adiecta, quae fidem ducis obligat, clausula, ut Caesareis mandatis, inhibendi et avocandi causa editis, morem gerat, quamquam Caesar nihilominus in hodierno Duce Victore Amadaeo II. constantiam foedere et fideli officio dignam merito requirit. Is ceteroquin in Gallia subalpina *Dux* est propter *Salasios*, Italiae transpadanae populos, ubi *Augusta Praetoria*, praecipua Urbium, et caput gentis. *Marchionatus* Italiae *Vicarius* muneris percommodus, atque ob situm loci, transitusque opportunitatem huius familiae Ducibus concessus et collatus, manifestum est Caesarei iuris documentum. Mons Ferratus, Italiae Cispadanae principatus, sententia Caroli V. Imp. Carolo III. Allobrogum duci abiudicatus est, sed litem iudicio Caesaris sopitam, et denuo excitatam, pactio Ratisbonae, et Clarasce inita finiit, ac novissime pax Vestphalica firmavit. *P. Bizarus, Ant. Possavinus, Ripamontius, Instr. pac. Monaster. §. Item ne controversiae, Capitul. Leopoldi, et Iosephi §. cit.* Omnia huius Ducis iura, beneficio Caesarum constant, et possessiones quaedam, nexu beneficiario solutae, continentur imperio Caesaris, quod remisso clientelae vinculo, adhuc iure summae potestatis manet.

§. XXIV. Mantuae ducatus beneficio et fide Caesari obligatus est; *Marchionatum* Sigismundus instituit, quem alii ad ultima Ottonis M. tempora reiciunt, nulla veterum auctoritate, iudiciis etiam contrariis, quae vitium *Otoniani diplomatis* produnt. Antea enim in ea Urbe comites et vicarii Caesarum *potestatis* titulo curarunt, et probato Caesaribus obsequio, potentiam simul et dignitatem auxerunt, cumque illi principum Italiae lites dirimerent, causa cognita, plerumque Gonzagae duces vicerunt, et fide non suspecta, officiisque sinceris summos augusti nominis Principes sibi devinxerunt. Sed Carolus Gonzaga Nivernius, cum Ferdinandi II. auctoritatem negligeret, legibus et armis ad obsequium redactus, Caesari sacramento fidem obstrinxit, ab eoque tempore Vincentio II. agnato legitime successit. Hodiernus Dux Carolus IV. inconsulto beneficii domino, Urbem Casalensem externo regi vendidit, atque ab officio fiduciarum Principis discessit, quam Caesar superiore anno suis foederato-

ratorumque armis recepit, adituque Padi firmato, quietem Italiae et pacem denuo stabilivit. *De rebus Mantuanis legendi Iulianus Gosellinus, Antonius Possevinus, Baptista Sacchus, in eumque P. Lambecius, de bello Mantuano Vassenbergius, aliique.* Eandem obsequii gloriam Caesari debet *Guardistallum*, ducatus honore praeditum, iure et ditione cum ducatu Mantuae denuo coniunctum, *Gvasta* hodie nominatur. Novellaria, Italis *Novellans*, cum principatu huius nominis, perinde ac Mantuanus, cum quo necessitudinem habet, legibus imperii tenetur. Quorsum spectant *Bozolum* et *Castellio Stiverorum*, vulgo *Bozzolo*, et *Castiglione*.

§. XXV. Mutina ab initio regni Langobardici maiestatem Imperatoris coluit, et mutato Vicariorum regimine, duces accepit, praemiumque fidei aequae ac *Regium* tulit. Primus Dux Mutinae et Regii constitutus est *Borsius*, *Marchio Atestinus*, a *Fridericō III.* illac transeunte, ad novam dignitatem evectus. *Aeneas Sylvius in vita Friderici p. 94. Io. Baptista Pigna histor. l. VII.* Legitima *Borsii* soboles defecit in *Alfonso II.* et uterque adeo ducatus ad Imperatorem iure *caduci* pervenit, sed *Rudolphus II.* successionem impertitus est *Caesari Atestino*, *Alfonso* nothi filio, sub lege fidelis obsequii, quod Imperatori et Regi Italiae debetur. Contra fecit nuper *Franciscus I.* et *Spreta Ferdinandi III.* auctoritate, milites ad oppugnandos *Insuabres* in aciem eduxit, ducatumque finitimum externo *transalpini Regis* auxilio nixus vastavit. Idcirco *Ferdinandus* pro constituenda Italiae pace annitens, remedium ei malo paravit, et ni ab armis desisteret, poena amissionis beneficiorum, et proscriptionis publicae denunciata, exemplum *Henrici VII.* secutus, a proposito retraxit Ducem. *V. post Aeneam, Guicciardinum, Pignam, Alf. Loschi, et auctor de iustitia armorum Imp. contra Mutinae Regique Ducem, et discussio querelarum, pro defensione Imperatoris scripta.*

§. XXVI. Etruriae Ducatus consilio et opibus *Mediceis* fundatus, et auspicio beneficioque *Caroli V.* constitutus, annitente inprimis *Clemente VII.* ut gentis suae potentiam in pervetusta et splendida *Etruscorum* urbe confirmaret. Respondit huius consilio eventus, et *Florentiae*, armis ad obsequium redactae, pro summo *Caesaris* in urbem imperio *Alexander Mediceus*, *Laurentii* filius, dux impositus, eoque caeso *Cosmus*, principatum urbis volente etiam populo adeptus, *Senarum* urbem, in fundo imperii sitam, adiecit, ea lege, ut *Regis Hispaniae* beneficio urbem et agrum possideret deinceps et agnosceret; Rex autem eo nomine Imperio, nemine interiecto, beneficiarius maneret. Clientela ergo *Senensis* est sub feudi iure constituta, et cum imperio, ad quod pertinet, et a quo *Hispanus* suscipit, etiamnum coniuncta. Igitur decreto *Pii V.* intercessum est, quo hic *Colinum* *Hetruriae* Regem appellare voluit, obnitente *Maximiliano II.* auctoritatis suae, et imperii causa, quod unus ille Imperator *Augustus*, et Rex Italiae esset, neque alius in Italia imperiali

Yyyy

riali

LXV. IVS AVGVSTI IN ITALIAM.

riali et regia principes creare, aut principibus ius dicere, et tribuere dignitates principales posset. Res tandem eo deducta est, ut Cosmus in magni Ducis titulo acquiesceret, et Heturia, quae nunquam duces, aliquando Marchiones sub Regum potestate habuit, in conditione et fortuna magni ducatus permaneret. Nihil magis *Pisanae* urbis iuri renunciatum est, quae Imperatores omni honore cultuque affecit, etiam Ludovicum IV. acerrimi iuris Caesaris vindicem, ut est apud Mussatum. *Pisas*, inquit, *ubi Ludovici obedientia, et fides imperii servabatur. in Ludov. Bav. p. 5.* Nec vero Austria, urbem agrumque Pisana a regno Italiae abstraxerunt, neque summam eius potestatem in Mediceos transtulerunt, nec per leges Imperii transferre potuerunt, quippe quas ipsimet Austriae possessoribus malae fidei saepe obiecerunt. Facessant igitur et valeant nugigeruli isti, qui Tusciae Liguriaque urbes a Rudolpho I. venditas, et Italiam fere reliquam a Luzelburgicis venundatam atque abalienatam, audaci, et animadversione digna licentia scribunt. Ex Thuano gravi, et rerum perito scriptore liquet, Cosmum pro fiduciario Imperii principe habitum semper et agnitum, eiusque filium et successorem Franciscum, in paterna dignitate et magno Etruriae ducatu a Maximiliano II. Caesare confirmatum, quod nemo sit, quin existimet, a summo directoque Caesaris dominio proficisci. *Histor. lib. LIV. et LX.* Nihil addo de oppidis, et dominiis minoribus aliis, quae magnus Dux proxime, aut remote beneficio Imperii agnoscit. Similiter atque se res habet cum *Ilva*, maris Tyrrheni insula, cuius partem, et nominatim oppidum portumque Ferrarium eodem iure, sed interveniente beneficiario propiore tenet, atque huius domini ratione *subvassalus* Imperii constituitur, et usu tribunalium vocatur.

§. XXVII. Parma et Placentia in solo Langobardico sitae, et diu in ducatum Langobardici nominis conflatae, at postea velut soluta compage separatae sunt, atque ad ditionem Pontificiam traductae, neque sic tamen prorsus a iure Imperii exemptae. Urbium harum ea quondam conditio fuit, ut a vicariis et potestatibus, quemadmodum aliae regni Italici urbes, regerentur, eaque de causa inter Langobardicas, et Caesarum nomine imperioque constitutas referrentur. Parmenses Ludovico IV. Imp. fideles extitisse, narrat *Mussatus in eo, p. 8.* Placentiam Mediolano adiectam, res Maphaei *Viccomitis* confirmant, quam iure huius ducatus repetiit, ac reddi postulavit Carolus V. *quod ex Guicciardino et Thuano constat.* Praeter duos hos ducatus alias clientelas, et sine dubitatione Imperio devinctas habent, quas Imperatorum concessu accipiunt, et conservant. Omitto reliquos, et minores Italiae Principes, Imperatorum auctoritate beneficioque constitutos, et fide ac sacramento religionis Imperatoribus devinctos, aut remote saltem, interiecto propiore aliquo principe, clientelae vinculo illigatos, omnes tamen arctissima officiorum

rum necessitudine capiti suo coniunctos, et uno, quod neminem excipit, Imperio comprehensos. Quo loco numeroque sunt cuncti duces et principes, quos universa quidem Langobardia habet, quos Gallia Cisalpina et subalpina citra atque ultra Padum includit, quos Liguria et Etruria, non exclusis Genua et Luca urbibus, continet, quos denique omnes regni Veteris Italici reliquiae trans Apenninum complectuntur. Magnum ergo decus, nostra memoria, ad Germaniam accessit, quod LEOPOLDVS, instaurata per Italiam auctoritate, et recepto ad Padum castro *Casalensi*, regnum illud in obsequio confirmatum, ab externo dominatu liberavit, ac iure suo regio, quod in Italia obtinet, usus est, et collationes belli Italici causa imperavit, *Xenia* antiquo, nec dum antiquato Imperatorum iure exegit, lites Principum Italiae diremit, negotia successionis, tutelae, legibus composuit, regionum et finium controversias decidit, deque omnibus ad *regalia* pertinentibus more maiorum cognovit et iudicavit, ac munere tam iusto, quam omnibus Augustis glorioso perfunctus, non modo nullum *derelicti* signum, sed nullam quoque *derelinquendi* suspicionem praebuit, constituto per Italiam *fisci Imperialis Advocato*, ac demandatis Comiti Mediobarbo partibus, quas pro fide sua, et dignitate publica sustineret, regni quoque Italici clientelas, et partes earum atque accessiones, ex superiorum temporum caligine in lucem revocaret, perquireret, et summo Italiae iudici denunciaret: cuius rei, vindicati quoque Caesarei ultra Alpes et Apenninum iuris monumentum Augusto vindici aeternum apud posteros extabit, et omnes quotquot futuri sunt, successores admonebit, AVGVSTOS non minuere Imperium, sed augere, id quod ante Leopoldum dixit, et simili exemplo comprobavit Fridericus IV. ex augusta Austriorum gente Imperator.

LXVI. ADDITAMENTA DE IVRE AVGVSTI IN ITALIAM.

Immunitas sive libertas, ut hodie vocant, ab oneribus, non eximit a summa imperii potestate, nec benigna privilegiorum concessio statim ius regum aufert, neque ommissio iurisiurandi fidelitatem prostratenus et obsequium tollit, aut vinculum nexumque beneficiarium solvit. Quod in controversia *Finariensi* et *Genuensi* usu probatum et confirmatum est, cum Imperatores in iure suo insisterent, haud secus atque in causa *Mantuana* et *Mutinesi* factum esse recordamur. Igitur in concessionibus Imperatorum et Regum Italiae non est locus coniecturae pro simplici donatione,

Yyyyy ?

quae